

**Lausunto**

24.9.2020

20-200823

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

**STM; Kirjallinen lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013), *jäljempänä koe-eläinlaki*, muuttamisesta seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä koe-eläinten esitettyjen hyvinvointiin vaikuttavien muutosten toteuttamista lainsäädännöllisin keinoin. Koska muuntogeenisten (GM-) koe-eläinten käyttöön tai koe-eläinten yhteiskäyttöön muuntogeenisten mikro-organismien kanssa sovelletaan koe-eläinlain lisäksi myös geeniteknikkalakia (377/1995) ja sen nojalla annettuja alempiasteisia säädöksiä, haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota muutamiin säädösten rajapintoihin.

Rajapintoja liittyy esimerkiksi koe-eläinlain 6 §ssä säädettäviin yleisiin vaatimuksiin, jotka koskevat muun muassa tiloja ja laitteita. GM-koe-eläimiä koskien vastaavia yleisiä vaatimuksia on kirjattu muuntogeenisten eläinten suljetun käytön riskinarvioinnin periaatteista, suljetun käytön luokituksesta sekä eristämisen- ja muista suojatoimenpiteistä annettuun sosiaali- ja terveysministeriön asetukseen (771/2014). Sen 13 §:ssä viitataan eläinten pidon osalta eläinsuojelulakiin (247/1996) ja koe-eläinlakiin. Kun eläimiä käytetään yhdessä GM-mikro-organismien kanssa, eläinten käyttöön tarkoitetuista tiloista säädetään muuntogeenisten mikro-organismien suljetun käytön riskinarvioinnin periaatteista, suljetun käytön luokituksesta sekä eristämisen- ja muista suojatoimenpiteistä annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (1053/2005).

Em. yleisten vaatimusten lisäksi liittymäkohtia on häiriötilanteisiin varautumisessa, mistä koe-eläinlakiin esitetyn 6 §:n lisäyksen ohella säädetään muuntogeenisten organismien suljettuun käyttöön liittyvistä ilmoituksista ja hakemuksista sekä suljetun käytön kirjaamisesta ja pelastussuunnitelmasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (272/2006) 10–12 §:ssä. Kuten HE:n 6 §:n perusteluissa on todettu, nämä varautumissuunnitelmat voitaisiin käytännössä yhdistää. Lisäksi liittymäkohtia löytyy kirjaamisvelvoitteista, joihin liittyvät asiakirjojen säilytysajat voivat joissakin tapauksissa olla GM-eläimillä koe-eläinlain 10 §:ssä säädettäväksi esitettyä pitemmät. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi, jos säilytykseen jää GM-eläinten elinkykyisiä kehitysmuotoja, kuten alkioita tai sukusoluja. Hankelupalautakunta onkin jo ottanut em. asiat huomioon toimijoille annettavassa ohjeistuksessa.

Koe-eläinlakiin lisättäväksi esitetty uusi 24 a §, johon koottaisiin hankkeen arviointia koskevat vaatimukset, selkeyttää säädöstä ja arviointivaatimuksia. Hankelupaa arvioitaessa olisi kuitenkin myös hyvä varmistua, että hakija tai koe-eläinlaitos, jossa eläimiä pidetään, on tehnyt geeniteknikkalain 14 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen käytettävistä tiloista, jos koe-eläimet ovat muuntogeenisiä tai niitä käytetään yhdessä GM-mikro-organismien kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö esitti

|                                |                     |                  |              |                          |
|--------------------------------|---------------------|------------------|--------------|--------------------------|
| <b>Postiosoite</b>             | <b>Käyntiosoite</b> | <b>Puhelin</b>   | <b>Faksi</b> | <b>s-posti, internet</b> |
| <b>Postadress</b>              | <b>Besöksadress</b> | <b>Telefon</b>   | <b>Fax</b>   | <b>e-post, internet</b>  |
| <b>Postal Address</b>          | <b>Office</b>       | <b>Telephone</b> | <b>Fax</b>   | <b>e-mail, internet</b>  |
| Sosiaali- ja terveysministeriö |                     |                  |              |                          |

PL 33  
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8  
Helsinki

0295 16001  
+358 295 16001

02951 63415  
+358 2951 63415

kirjaamo@stm.fi  
stm.fi

lausuntokierroksella, että asia tulisi kirjata hallituksen esityksen perusteluihin, vaikkakin käytännössä on tärkeämpää huolehtia tarkoituksenmukaisista hallintomenettelyistä hankelupalautakunnan ja geenitekniiikan lautakunnan välillä. Ongelmaksi on osoittautunut, että koe-eläinluvut ovat hankekohtaisia, kun taas geenitekniiikkalain mukaiset ilmoitukset ja hakemukset yleisempiä. Menettelyiden kehittäminen onkin vielä kesken. Kehittämistyötä on tarkoitus tehdä lautakunnan 1.7.2020 alkaneella uudella 5-vuotistoimikaudella.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota myös koe-eläinlain 28 §:ään, joka koskee hankkeessa käytetyn tai siihen tarkoitetun eläimen vapauttamista, luovuttamista ja palauttamista koskevia vaatimuksia. Koska GMO:ien käyttö on luvanvaraista toimintaa, ei GM-eläimiä tai eläimiä, joita on esimerkiksi infektoitu GM-mikro-organismeilla, voida luovuttaa eteenpäin vastaanottajalle, joka ei ole tehnyt asianmukaista geenitekniiikkalaissa tarkoitettua ilmoitusta/hakemusta geenitekniiikan lautakunnalle. Tämä on asianmukaisesti huomioitu hallituksen esityksen perusteluissa, ja hankelupalautakunta on ottanut myös huomioon toimijoille annettavassa ohjeistuksessa, ettei em. tilanteissa voida soveltaa koe-eläinlain 28 §:ää.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan koe-eläinlaki ja geenitekniiikkasäädökset säädökset eivät ole lähtökohtaisesti mitenkään ristiriidassa keskenään, vaan täydentävät toisiaan. Niitä sovellettaessa on kuitenkin tärkeää huolehtia lupaviranomaisten hyvästä yhteistyöstä ja toimijoiden riittävästä informoinnista, jotta eri säädösten vaatimukset täyttyvät ilman että toimijoille aiheutuu tarpeetonta hallinnollista taakkaa säädösten osittaisesta päällekkäisyydestä.

Neuvotteleva virkamies

Kirsi Törmäkangas

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi